

Список використаних джерел та літератури:

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 374с.
2. Максименко С. Д. Загальна психологія : підруч. / С. Д. Максименко. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 272 с.
3. Натощак О. Розуміння-розум-творчість / О. Натощак, І. Гванжала, Н. Ніколаєнко. – К. : Шкільний світ, 2006. – С.21.
4. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / за ред. З. Н. Курлянд. – К. : Знання, 2007. – 495 с.
5. Стельмахович М. Г. Позакласне і позашкільне виховання / М. Г. Стельмахович. – Івано-Франківськ, 1996. – 232 с.
6. Суржанська В. А. Розвиваємо творчі здібності / В. А. Суржанська. – Харків : Основа, 2007. – 33 с.

Анотація

С.И.Заверуха

Формирование творческих способностей у будущих учителей музыки в позааудиторной деятельности

В статье раскрыты проблемы организации позааудиторной деятельности будущих учителей музыки с целью формирования их творческих способностей и их роли в становлении музыканта, учителя музыки. Определены особенности их использования в современной педагогической науке. На материале диссертационных исследований раскрыты разные пути формирования педагога-музыканта. Особое внимание уделяется отражению концептуальных основ организации данного процесса. Предложены творческие подходы к организации кружков художественной самодеятельности и их роль в формировании творческих способностей студентов.

Ключевые слова: творческая личность, творческие способности, музыкальная педагогика, учитель музыки.

Summary

S.I.Saverucha

Formation of Creative Abilities of the Future Music Teachers in their Extracurricular Activity

The problems of organization of extracurricular activity of the future music teachers with the aim to form their creative abilities and the role of these processes in formation of the musician, teacher of music have been revealed in the article. The peculiarities of their application in the modern pedagogical science are determined. On material of dissertation researches are exposed the different ways of forming of teacher-musician. Particular attention is paid to reflection of the conceptual foundations of organizing of this process. Creative approaches to the activity of the clubs of amateur performing arts and their role in formation of creative abilities of students have been highlighted.

Key words: creative personality, creative abilities, music pedagogics, music teacher, higher educational establishment.

Дата надходження статті: «20» січня 2013 р.

УДК 371.671 (045)

Е.Р.ЗАРЕДІНОВА,

кандидат педагогічних наук;

Р.І.ЗІЯДІНОВА,

магістрантка

(м.Сімферополь, АР Крим)

Поняття «компетенція» і «компетентність» у контексті компетентнісного підходу в освіті

У статті здійснюється аналіз поглядів науковців до визначення сутності поняття «компетентність», розглянути різні погляди на трактування понять «компетенція» і «компетентність» у контексті компетентнісного підходу в освіті. Аналіз поглядів науковців до визначення сутності поняття «компетентність», «компетенція» у педагогічній науці показав, що сутність визначених понять та їх диференціювання трактується по-різному. У статті зроблена спроба узагальнити і проаналізувати різні підходи до даної проблеми.

Ключові слова: компетентнісний підхід, компетенція, компетентність.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Сучасний етап реформування професійної освіти, орієнтований на оцінку якості підготовки випускників за результатами, представленим у вигляді моделі, що включає набори «компетенцій» і «компетентностей». Оскільки дані поняття є порівняно новими для термінологічного апарату педагогіки, на трактування їх сутності та диференціювання єдиний підхід поки не сформований, що зумовило актуальність роботи.

Аналіз досліджень і публікацій... Найвідоміші праці, присвячені питанням компетентнісного підходу і розмежування понять «компетенція» та «компетентність», належать таким науковцям як В.Байденко, Г.Беліцький, Н.Вібік, Л.Берестов, Л.С.Ващенко, Н.Грішанов, І.Гудзик, Р.Девлетов,

І.Зимня, Н.Кузьміна, В.Куніцин, А.Маркової, О.Овчарук, О.Пометун, Дж.Равен, Г.Селевко, Р.Уайт, Н.Хомський, А.Хуторський.

Формулювання цілей статті... Мета статті – розглянути різні погляди на трактування понять «компетенція» і «компетентність» у контексті компетентнісного підходу в освіті.

Виклад основного матеріалу... В основу сучасної концепції освіти, затвердженої діючим Державним стандартом, покладено компетентнісний підхід, під яким, згідно з визначенням лінгводидактів Р.Девлетова та Е.Топчук, розуміється процес формування ключових компетенцій, а саме комунікативної, мовної, лінгвостранознавчої та лінгвістичної компетенцій учнів [3, с.6].

Так, визначальними категоріями компетентнісного підходу в освіті є поняття «компетенція» та «компетентність», які в педагогічній науці досить плідно розробляються і різнобічно розглядаються, але до цих пір не мають однозначного змісту і визначення.

Названі вище поняття виникли в контексті впровадження компетентнісного підходу, який був заснований в Америці в 70-х рр. ХХ ст. Вперше термін «компетенція» був введений науковцем Н.Хомським. При аналізі процесу засвоєння граматичного ладу рідної мови, Н. Хомський прийшов до висновку, що в основі мовної поведінки та комунікативної діяльності людини лежать знання основних лінгвістичних категорій (універсалій) і здатність конструювати для себе граматику – правила опису пропозицій, сприймаються в мовному середовищі. Ці знання мають емпіричний характер, формуються в онтогенезі, часто не усвідомлюються носіями мови і функціонують в якості лінгвістичної інтуїції, але саме вони дозволяють людині розуміти необмежену кількість пропозицій і висловлювань. Ці знання і здібності вчений назвав компетенцією [18; 16].

Для виявлення рівня співвіднесеності понять «компетентність» і «компетенція» розглянемо специфіку кожного з них окремо.

Поняття «компетенція» визначається вченими по-різному, але всі трактування мають спільну основу. Для узагальнення думок вчених щодо названого терміна, визначимо основні напрямки його розуміння.

- Найбільш загальним є визначення компетенції як сукупності знань, умінь, навичок, способів дії і відносин особистості в ракурсі певного предмета, галузі знань. Лінгводидакти стверджують, що компетенцію потрібно визначати як сукупність знань, умінь і навичок, що становить зміст будь-якого навчального предмета в школі, визначають її як сукупність знань, умінь, навичок і способів діяльності, які формуються в учня в процесі навчання і служать засобом досягнення мети навчання – формування компетентності. Компетенція в аспекті специфіки мови – як сукупність знань, умінь, навичок і способів діяльності, формуються в процесі навчання мови як навчального предмета і забезпечують оволодіння ним [19, с.123]. Термін «компетенція» вживається і в Загальноєвропейських рекомендаціях, де вказується, що використання мови, а також її вивчення, передбачає дії, що виконуються особами, в якості окремих індивідів або соціальних агентів розвивають ряд компетенцій, і загальних, і – особливо – комунікативних мовленнєвих компетенцій. Сформовані компетенції використовуються в міру необхідності у різних контекстах залежно від різних умов і потреб для здійснення різних видів мовленнєвої діяльності [7, с.9].

- За матеріалами роботи семінару МОН України та Проекту ПРООН «Освітня політика та освіта», компетенція – це об'єктивна категорія, суспільно певний рівень знань, умінь і навичок, відносин тощо у певній сфері діяльності людини як абстрактного носія [13].

- В.Костомаров, А.Митрофанова, Є.Пассов та інші констатують, що компетенція характеризує певний рівень володіння мовою і передбачає три взаємопов'язаних види компетенції: мовну (лінгвістичну), мовленнєву та комунікативну. Інший підхід полягає в тому, що виділяється предметна компетенція, яка формується в процесі засвоєння мови, вона складається з компетенції лінгвістичної, комунікативної та країнознавчої [14, с.68]. В аспекті ще одного підходу, компетенція – це знання, вміння і навички з галузей лінгвістики (мовна компетенція, мовленнєва компетенція, соціокультурна та соціолінгвістичні компетенції, стратегічна і дискурсивна компетенції) [20, с.7].

- Український педагог К.Баханов вважає, що компетенція – це загальна здатність, що базується на знаннях, досвіді, цінностях, здібностях, набутих завдяки навчанню [1, с.38].

- Н.Бібік трактує компетенцію як соціально закріплений освітній результат. Компетенції можуть бути виведені як реальні вимоги до засвоєння учнями сукупності знань, способів діяльності, досвіду відносин з певною галуззю знань, якостей особистості, яка діє в соціумі. Науковець передає поняття «компетенції» через усталені поняття: «готовність до ...», «здатність до ...» [2, с.49].

- Російський педагог І.Осмоловська розкриває поняття «компетенція» у двох значеннях: як коло питань, в яких хтось є добре обізнаним, володіє знаннями, досвідом, і як коло повноважень

певного органу або посадової особи [12, с.79]. В.Краєвський і А.Хуторський пояснюють, що компетенція в перекладі з латинської «competentia» означає коло питань, з якими людина добре обізнана, знає їх і має досвід застосування. Компетенція включає сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності), до певного кола предметів і процесів, і необхідних для якісної продуктивної діяльності по відношенню до них [9]. Враховуючи це, вчені вводять в науковий обіг поняття «освітні компетенції» – складні узагальнені способи діяльності, які стосуються виключно учня, виявляються, а також перевіряються тільки в процесі виконання ним певного комплексу дій, і компетентність є результатом придбання компетенцій [9].

Поняття «компетентність» вчені також тлумачать по-різному, проаналізуємо декілька поглядів на трактування даного терміна.

- Компетентність як характеристика особистості є ширшим за поняття «знання», «вміння», «навички», воно містить їх у собі. Компетентність – це характеристика, що дається людині в результаті оцінки ефективності, результативності його дій, спрямованих на вирішення певного кола питань та проблем [10, с. 16].

- За Л.Фурсовою, компетентність – це загальна здатність особистості, характеризується складними вміннями, навичками, заснованими на знаннях, які дозволяють ефективно діяти або виконувати певну функцію [17, с.13]. Російські дослідники С.Шишов і В.Кальней вважають, що компетентність – це здатність (вміння) діяти на основі отриманих знань. Компетентність передбачає досвід самостійної діяльності на основі універсальних знань [20, с.21].

- Поняття «компетентність» вивчають також українські вчені. О.Пометун вважає, що компетентністю людини можна називати спеціально структуровані (організовані) набори знань, умінь, навичок і відносин, які набувають у процесі навчання. Сформовані компетентності людина використовує при необхідності в різних соціальних та інших контекстах залежно від умов і потреб у здійсненні різних видів діяльності. Компетентність – це результативно-діяльнісна характеристика освіти. Рівень компетентності є рівнем діяльності, необхідним і достатнім для мінімальної успішності в досягненні результату [13, с.18].

- Інший український вчений І.Родигіна вважає компетентність педагогічним явищем і визначає її як специфічні предметні вміння і навички, необхідні людині будь-якої професії, віку, сімейного стану – взагалі будь людині [15, с.150]. А.Дрогайцев вказує, що компетентність – це володіння знаннями, які дозволяють про щось судити [5, с.64]. Н.Бібік передає поняття «компетентність» через усталені поняття: «комплекс умінь», «умілість» [2, с.49].

- Педагоги В.Краєвський і А.Хуторський характеризують компетентність як поєднання відповідних знань і здібностей, що дають підставу обґрунтовано судити про цю сферу й ефективно діяти в ній. Компетентність – придбання, володіння людиною відповідною компетенцією, що включає його особисте ставлення до неї і предмету діяльності [9].

- Психолінгвіст І.Зимня розглядає компетентність як засноване на знаннях, інтелектуально і особистісно обумовлений досвід соціально-професійної життєдіяльності людини [8].

- Лінгводидакт Л.Черепанова наголошує на тому, що здатність до виконання будь-якої діяльності – це результат, до якого має привести навчання, і мета, якої має досягти сучасна школа в цілому. Мета і результат навчання у всіх навчальних областях середньої школи коректно назвати компетентністю [19, с.123].

Аналіз поглядів науковців до визначення сутності поняття «компетентність» дає змогу констатувати: не дивлячись на те, що думки вчених з приводу тлумачення даного поняття неузгоджені, різноманітність її обробки свідчить про високий рівень її актуальності для сучасної освіти.

Отже, беручи до уваги все вищезазначене, можна стверджувати, що одні вчені аналізують поняття «компетенція», інші – поняття «компетентність», але більшість вчених їх ототожнюють. Зокрема, Л.Фурсова вважає, що основна різниця між поняттями «компетенція» і «компетентність» полягає в тому, що перше визначається державою, певними установами або окремими особами, які організують той чи інший вид діяльності, а друге набувається в процесі оволодіння знаннями, вміннями, навичками (компетенціями) і вказує на здатність і нахил індивіда до виконання певного виду діяльності [17, с.13]. Л.Черепанова зазначає, що поділ понять «компетенція» – «компетентність» є не тільки правомірним і доцільним, але і перспективним, оскільки дозволить сформувати загальну модель випускника середньої школи, в основі якої лежатиме не система знань, умінь, навичок і способів діяльності, тобто компетенція, а компетентність як результат пізнавальної навчальної діяльності учнів на виході зі школи [19, с.123].

На сучасному етапі українська освіта вже почала оперувати поняттям «компетентність» у пропонованому європейськими країнами сенсі. Про компетенцію йдеться в Критеріях оцінювання

навчальних досягнень учнів, де вказується, що визначення знань учнів особливо важливо з огляду на те, що навчальна діяльність у кінцевому результаті повинна не просто дати людині суму знань, умінь і навичок, а сформувати її компетентність як загальну здатність, що базується на знаннях, досвіді, цінностях, здібностях, набутих завдяки навчання, і компетенція визначається як інтегрований результат навчальної діяльності учнів [11, с.3].

У прийнятому в 2011 р. Державному стандарту базової і повної середньої освіти є спроби покласти в основу змісту освітніх галузей досягнення учнями компетентностей. У розглянутому документі прийняті два терміни: компетентність і компетенція. Так, «компетентність – набута у процесі навчання інтегрована здатність особистості, яка складається із знань, досвіду, цінностей і ставлення, які можуть цілісно реалізовуватися на практиці», а «компетенція – суспільно визнаний рівень знань, умінь, навичок, відносин у певній сфері діяльності людини» [4].

Висновки... Таким чином, аналіз науково-педагогічної літератури з теми дослідження дає змогу стверджувати, що поняття «компетенція» і «компетентність» не є синонімічними, а їх взаємозв'язок має ієрархічний характер.

Список використаних джерел та літератури:

1. Баханов К. Традиції та інновації в навчанні історії в школі: Дидактичний словник-довідник / К. Баханов. – Запоріжжя : Просвіта, 2002. – 120 с.
2. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування / Н. М. Бібік // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : К.І.С., 2004. – 112 с.
3. Девлетов Р. Р. Комплекс лингводидактических материалов по методике преподавания русского языка (компетентностный подход в обучении) / Девлетов Р. Р., Топчук Э. З. – Симферополь : ДИАИПИ, 2012, – 72 с.
4. Державний стандарт початкової загальної освіти : затвердж. постановою КМУ №462 від 20.04.11 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/17911.
5. Дрогайцев О. І. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови як педагогічна проблема / О. І. Дрогайцев // Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. праць. – Кривий Ріг : КДПУ, 2002. – Вип. 4.
6. Життєва компетентність особистості : наук.-пед. посіб. / за ред. Л. В. Сохонь, І. Г. Єрмакова, Г. М. Несен. – К., 2003. – 520 с.
7. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. – К. : Ленвіт, 2003. – 261 с.
8. Зимняя И. А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования / И. А. Зимняя [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://aspirant.rgu.ru/article.html?id=50758>.
9. Ключевые компетенции и образовательные стандарты: Доклад А. В. Хуторского на Отделении философии образотворческой и теоретической педагогики [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.eidos.ru/journal/2002/0423.htm>.
10. Компетентнісний підхід в освіті. Проблеми, поняття, інструментарій // Зарубіжна література. – 2006. – № 23 (47) грудень. – С. 16–28.
11. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти // Директор школи. – 2000. – № 39–40. – 126 с.
12. Осмоловская И. Ключевые компетенции и отбор содержания образования в школе // Народное образование. – 2006. – № 5. – С. 77–81.
13. Пометун О.І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн / О. І. Пометун // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : К.І.С., 2004. – 112 с.
14. Присяжнюк Н. К. Формирование предметной компетенции при обучении русскому языку иностранцев / Н. К. Присяжнюк // Русский язык за рубежом. – 1983. – № 2. – С. 67–72.
15. Родигіна І. Шляхи формування основних груп компетентностей учнів / І. Родигіна // Директор школи. – 2004. – № 8. – С. 148–153.
16. Свірчук Т. Поняття компетентності та компетенції у працях сучасних педагогів та лінгводидактів [Электронный ресурс] / Т. Сівчук. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Apsf/2008_16/articles/article26.pdf.
17. Фурсова Л. Від літературної компетенції – до життєвої компетентності / Л. Фурсова // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2005. – № 5. – С. 12–21.
18. Хомский Н. Аспекты теории синтаксиса / Н. Хомский. – М. : Наука, 1972. – 129 с.
19. Черепанова Л. Формирование лингвистической компетенции школьников в основной общеобразовательной школе: теоретические основы : дисс ... д-ра пед. наук / Л. Черепанова. – М., 2005. – 457 с.
20. Шишов С. Понятие компетенции в контексте качества образования / С. Шишов // Дайджест педагогічних ідей та технологій. Школа-парк. – 2002. – № 3. – С. 20–21.

Анотація

Э.Р.Зарединова, Р.И.Зиядинова

Понятие «компетенция» и «компетентность» в контексте компетентностного подхода в образовании

В статье осуществлен анализ взглядов ученых к определению сущности понятия «компетентность» и «компетенция», рассмотрены различные подходы на трактовку понятий в контексте компетентностного подхода в образовании. Анализ взглядов ученых к выявлению сущности понятия «компетентность» и «компетенция» показал, что сущность обозначенных понятий и их дифференциация трактуется по-разному. В статье осуществлена попытка проанализировать и обобщить многообразие подходов к данной проблеме.

Ключевые слова: компетентностный подход, компетенция, компетентность.

Summary

E.R.Zaredinova, R.I.Ziyadinova

Concept of «Competency» and «Competence» in the Context of the Competence-Based Approach in Education

Analysis of the views of scientists to the definition of the term «competence» and «competency» is done in the article, various approaches to the interpretation of the concepts in the context of the competence-based approach to education are studied. Analysis of the views of scientists to identify the essence of the notion «competence» and «competency» has shown that the substance of the mentioned concepts and their differentiation is treated differently. The article made an attempt to analyze and summarize the diversity of approaches to the problem.

Key words: competence-based approach, competence, competency.

Дата надходження статті: «27» лютого 2013 р.

УДК 376.56-053.4+378.147.026(045)

Л.В.ЗДАНЕВИЧ,

кандидат педагогічних наук, доцент

(м.Хмельницький)

Дидактичне тестування студентів зі спецкурсу «Деадаптація дошкільників та її наслідки» (за матеріалами констатувального експерименту)

Автор розкриває теоретичні підходи з досліджуваної проблеми, інтерпретує погляди різних дослідників. Знайомить з різними підходами щодо визначення поняття «тест», «дидактичний тест» та їх класифікацій, особливостями складання тестів закритої форми та їх компонентами для студентів бакалавріату зі спеціальності «Дошкільна освіта», основними традиційними формами тестових завдань, принципами побудови відповіді. Описує основні правила, яких необхідно дотримуватися у процесі формулювання завдань для тих, хто буде проходити тестування. Пропонує результати власного дослідження, які підтверджують актуальність та практичну необхідність дослідження окремих питань.

Ключові слова: тест, дидактичне тестування, деадаптація, дошкільний вік, класифікація.

Постановка проблеми у загальному вигляді... У практиці роботи вищої школи одним із найбільш ефективних методів для вирішення проблеми визначення вихідного рівня компетентності студентів із навчальної дисципліни є тест. Уперше поняття тесту було введено у 1890 р. Дж. Кеттеллом. Ідеї, запропоновані Дж.Кеттеллом при тестуванні, у наш час становлять основу сучасної тестології, а саме: рівність умов для всіх випробовуваних; обмеженість у часі; відсутність сторонніх у лабораторії; надійність обладнання; забезпечення однакового інструментарію і чіткості умов завдань; оброблення результатів тестування статистичними методами [2].

Аналіз науково-методичної літератури свідчить про існування різних підходів щодо визначення поняття «тест» та їх класифікацій. У контексті проблеми, яка розглядається, ми скористаємося визначенням дидактичної діагностики як можливості з'ясування рівня навчальних результатів. Головним визначенням специфіки педагогічних (тобто дидактичних) тестів є можливість їх використання для оцінки навчальних досягнень студентів.

Під дидактичним тестом ми будемо розглядати комплекс завдань, спрямованих на оцінку рівня навчальних досягнень того, хто навчається чи самостійно вивчає матеріал певної дисципліни (модуля). Предметом такої оцінки є знання, уміння та навички студента, а не його